

Gần 3 thập niên sau ngày ngườ i chi n sĩ không quân c ng s n Ph m Tuân mang dép lốp cườ i phi thuy n Soyuz 37 c a Liên Xô đi vào vũ tr đ nghiên c u v bèo hoa dâu, nhà nườ c c ng s n Vi t Nam tu n l v a qua đã thông báo v k ho ch đ y tham v ng trong lãnh v c không gian. Ngày 28-11, báo chí qu c doanh loan tin Vi n Công ngh vũ tr Vi t Nam và T ch c xúc ti n ngo i th ng Nh t B n (JETRO) đã t ch c h i th o đ gi i thi u báo cáo c a nhóm t v n v vi c xây d ng "Trung tâm nghiên c u tri n khai công ngh vũ tr " t i Hoà L c và "các chuyên gia Vi t Nam s có th t ch t o v tinh nh t i đây". B n tin cũng cho bi t thêm m t s ch c năng c a trung tâm này là "ch t o, tích h p và th nghi m v tinh; th nghi m t tr ng; đi u khi n và ng d ng v tinh; và nghiên c u thiên văn". Không ai ph nh n nh ng nhu c u thi t y u trên trong đ i s ng c a m t qu c gia. Nh ng công vi c này cũng không có gì m i m , mà r t bình th ng trong lãnh v c khoa h c. m c đ đó, nhi u công ty t nhân t i các nườ c tân ti n đã th c hi n đ c t nhi u th p niên, không ph i đ n c p đ qu c gia. Tuy nhiên n u nhìn vào trình đ k thu t Vi t Nam hi n nay, khi c nườ c còn ch a có th s n xu t m t chi c xe g n máy đ n gi n, thì vi n nh "t o ra các ph ng ti n nh v tinh, tàu vũ tr , tên l a, tr m m t đ t..." mang nhi u tính ch t phô tr ng h n là th c ch t, ho c nói cách khác, nó mang cái v "ăn c m đ i đ t nói chuy n trên tr i!".

Vi n công ngh vũ tr Vi t Nam đ c thành l p vào tháng 4-2007, và sau h n m t năm nghiên c u, đã v ra đ án có t m m c to l n nh v a nói, v i t ng s ti n đ u t là 350 tri u đô la t ngu n v n vay ODA c a Nh t B n, đ trù s hoàn t t ph n k thu t đ đi vào ho t đ ng năm 2017. K ho ch không đ c p đ n nh ng chi ti t liên quan khác, đ c bi t là trình đ c a đ i ngũ chuyên gia nhà nườ c, vì th nh ng ngườ i ít hoài nghi nh t cũng không th không liên t ng đ n câu nói " Vi t Nam m i khi thông qua m t đ án là có ti n", nh t là ti n vay v n ODA mà nh ng v PMU18 và PCI v a qua đã cho th y tình tr ng ăn c p tr ng tr n nh th nào.

S hoài nghi còn gia tăng h n n a khi cùng vào tháng 11, trong m t cu c h i th o khác di n ra t i Hà N i, Vi n Năng l ng Nguyên t Vi t Nam tuyên b s xây d ng 2 nhà máy đi n nguyên t có t ng công su t 4000 Megawatt, đi vào ho t đ ng năm 2020. Trong hoàn c nh kinh t Vi t Nam đang b kh ng ho ng tr m tr ng, t l phát tri n gi m n ng so v i đ báo, l m phát gia tăng, đ i s ng toàn dân ngày thêm kh n khó, thì vi c khoa chiêng gõ tr ng tuyên truy n cho nh ng k ho ch vĩ đ i là th thu t thông th ng c a c ng s n. T ng t nh tình hình vào đ u th p niên 80 khi c nườ c đang kh ng ho ng c c đ do chi n tranh 2 phía nam b c, l ng th c c n ki t, phong trào v t biên tìm t do lên cao đi m, CSVN đã xin Liên Xô cho Ph m Tuân quá giang lên vũ tr đ khai thác s ki n này nh m t thành tích l ch s , khi n phát sinh trong văn h c dân gian m t ni m c m h ng vô t n v i nh ng câu chuy n phi m, th và về đ c truy n t ng kh p nườ c. Ngày hôm nay, v i trung tâm vũ tr và nhà máy nguyên t , CSVN cũng mong m i s v lên m t t ng lai t t đ p h u che đ u b u tr i m đ m hi n t i.

Việc xây dựng nhà máy điện hạt nhân thực ra đã được Hà Nội cho bàn cãi từ lâu nay, nhưng giới quy hoạch tình trạng thi công điện càng ngày càng trầm trọng. Nay mới quy hoạch để xây 2 nhà máy điện nguyên tử tại tỉnh Ninh Thuận, là 2 đơn vị đầu tiên cho một loạt nhà máy khác sẽ được xây dựng sau đó để đạt mục tiêu vào năm 2050 sẽ làm giảm điện nguyên tử sẽ chiếm từ 15-20% tổng sản lượng điện toàn quốc. Việc sản xuất điện năng cho nhu cầu dân số và kinh tế vốn là một lợi ích rất cần thiết cho chính quyền. Trong việc này, CSVN chọn là 2 hình thức, trước đây là thuê điện, và sắp tới là hạt nhân. Các 2 hình thức đều có những mặt lợi và khuyết, nhưng cái 2 đều là những bước đi trên con đường hạt nhân. Hơn một thập niên trước đây, khi khánh thành nhà máy thủy điện Hoà Bình làm cho Việt Nam, nhà nước đã không hề có cái công trình này. Trên thực tế, nhà máy không cung cấp điện cho miền Bắc, mà hầu như chỉ là một hàng triệu trăm ngàn dân, làm một mặt y học nghìn triệu đồng tranh tác vốn còn đè nặng lên người dân trong vùng. Nó cũng góp phần làm gia tăng thành phần dân oan mà đất đai đang sẵn sàng lấy đất không có tiền công lại. Nhiều khoa học gia đã lên tiếng cảnh báo về sự tàn phá môi sinh của những nhà máy thủy điện.

Đi với nhà máy điện nguyên tử, nó còn mang lại nhiều mặt đe dọa hơn nữa. Trước đây nhà nước, những quốc gia trong giai đoạn phát triển kinh tế đã xem điện hạt nhân là phương pháp hữu hiệu nhất. Tuy nhiên, với đà tiến hóa của nhân loại, càng ngày người ta càng khám phá ra những hình thức sản xuất điện hiệu quả hơn, và qua quá trình xây dựng, người ta càng thấy nhà máy điện nguyên tử gây nên nhiều tai hại khó lường, vì thế nó bị coi là lỗi thời. Nếu Việt Nam thực hiện đúng kế hoạch, hoàn tất nhà máy điện nguyên tử đầu tiên vào năm 2020, đi nữa mà ít ai tin tưởng xuyên qua những thành tích xây dựng tại các nhà máy, thì cũng đúng vào năm 2020 Quốc gia sẽ đóng cửa nhà máy điện nguyên tử cuối cùng của họ, hoàn toàn giải quyết điện hạt nhân sau 7 thập niên, để chuyển sang xây dựng những nguồn năng lượng sạch như gió và ánh sáng mặt trời. Thủy Điện và Ý cũng theo chiều hướng tương tự. Nhiều quốc gia kinh tế khác chỉ trông ngóng giới thiệu điện nguyên tử. Rõ ràng Việt Nam đã đi chậm và đi ngược chiều với nhân loại.

Nói chung, khi đưa ra kế hoạch xây dựng nhà máy điện hạt nhân, nhà nước cũng sẵn đã bắt đầu nhìn nhận vấn đề tồn tại.

Trước tiên là đầu tư quá tốn kém. Chi phí xây dựng một lò hạt nhân khoảng 3 tỷ đô la theo phương tính hiện tại. Nó chi cho các sự tăng cao vào thi công, có thể lên đến 5 tỷ đô la, tổng cộng cho nhà máy Dung Quất từ mức đầu tư 1,5 tỷ đô la lúc ban đầu nay cho hoàn tất mà đã lên đến 2,5 tỷ đô la. Vốn biệt chi phí này sẽ được dàn trải ra trong nhiều năm, nhưng mặt đầu án có thể phí lên đến 10 tỷ đô la, bằng khoảng 12% GDP của cả nước (CSVN tính GDP năm 2008 khoảng 80 tỷ đô la) là một con số to lớn bất bình thường, nhất là trong hoàn cảnh thâm thuý những mặt lợi và ngoại trái quá nhiều như hiện nay.

Tuy nhiên, đi u đó ch a khi n ng i ta lo âu nhi u b ng khiá c nh an toàn. Hi u bi t c a chuyên gia nhà n c trong lãnh v c h t nhân là con s 0. Vì c đ cho l c l ng non y u này đi u hành nh ng nhà máy đi n nguyên t không khác gì cho m t đ a bé ch i đùa v i súng đ n. Cho đ n nay, nhân lo i v n không th quên đ c v n nhà máy đi n nguyên t Chernobyl năm 1986. Chính quy n Liên Xô đ u đi m t n th t c a v n , mãi cho đ n khi ch đ này s p đ ng i ta m i c tính đ c con s 56 ng i ch t ngay t i ch , ngoài ra còn có kho ng 4000 ng i ch t trong s n a tri u ng i b nhi m phóng x ph i di t n. B i phóng x làm ô nhi m khí quy n c a nhi u qu c gia lân c n. T n th t v t ch t kho ng 200 tri u đô la, ch a tính ô nhi m môi tr ng khi n c m t khu v c r ng l n ph i b hoang. N u nhà máy đi n nguyên t ã Ninh Thu n g p tr c tr c thì con s th ng vong s lên cao g p trăm l n. Nhi u chuyên gia trong n c và qu c t ã lên ti ng c nh báo, nh ng nhà n c không h quan tâm.

Còn nhi u y u t khác cũng khi n ng i ta ph i suy nghĩ. Vì c khai thác m uranium không đ n gi n nh đào m than. Lo i nguyên li u này cũng c n ki t trên th gi i vào năm 2050. Rác nguyên t ph i ch a đ ng kiên c và đào chôn th t sâu trong lòng đ t, và nó ch phân h y sau hàng trăm ngàn năm. Ngay chính nh ng qu c gia tân ti n cũng còn g p khó khăn trong vi c này. Nh ng chi phí đó khi n giá thành c a đi n nguyên t không r nh nó đ c tuyên truy n.

V i t t c nh ng y u t tai h i nh trên, k ho ch xây đ ng trung tâm vũ tr và nhà máy đi n h t nhân đ ng nh đ đáp ng cho nh ng nhu c u nào khác h n là th c s gi i quy t nh ng nan đ v kinh t và xã h i. Nó v a kém tính ch t hi n th c, v a ph n nh thái đ vô trách nhi m c a CSVN.